

Nr 172.

Uppläst och godkänd i Första kammaren den 29 maj 1913.

» » » i Andra kammaren den 30 maj 1913.

Riksdagens skrivelse till Konungen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag beträffande vissa ändringar i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper ävensom en i samma ämne väckt motion.

(Bevillningsutskottets betänkanden nr 36 och 54.)

Till Konungen.

I en den 14 mars 1913 dagtecknad proposition, nr 201, har Eders Kungl. Maj:t under återopande av det utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, som bifogats Eders Kungl. Maj:ts proposition nr 200 med förslag till förordning angående stämpelavgiften, föreslagit Riksdagen att antaga vid förstberörda proposition fogat förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 och 3 §§ samt 6 kapitlet av gällande förordning angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper.

I sammanhang härmed har Riksdagen till behandling förehått en inom Riksdagen väckt motion, vari hemställts om *dels* sådan ändring av ovanberörda 3 § i sagda förordning, att stämpeln vid köp och byte av aktier och banklotter komme att, då de överlåtna aktiernas eller banklotternas sammanlagda värde icke överstege 200 kronor, utgå med en krona och därutöver med en krona för varje påbörjat belopp av

Bihang till Riksdagens protokoll 1913. 14 saml. 61 häft. (Nr 172—173.) 1

200 kronor, *dels ock* att den nu gällande friheten från stämpelplikt, då bägge kontrahenterna äro fondhandlare och avtalet å vardera sidan avslutas icke för egen räkning utan i kommission, måtte upphävas.

Propositionen avser ändringar i fondstämpelförordningen i tre skilda hänseenden. Först må erinras, att sjätte kapitlet omredigerats med hänsyn till den i Eders Kungl. Maj:ts proposition nr 200 föreslagna omläggningen av stämpelväsendet. I en denna dag i anledning av sist berörda proposition avlåten skrivelse (nr 248) har Riksdagen anmält ett beslut, som innefattar avstyrkande av propositionen i den del, som rör nämnda omläggning. Härmed har sålunda förutsättningen för nyssberörda punkt i förevarande proposition bortfallit.

Sistnämnda proposition innehåller vidare en utvidgning av begreppet fondpapper, så att detsamma omfattar jämväl lotter i kommanditbolag samt andels- och delaktighetsbevis i penninginrättningar, som driva rörelse utan av Konungen fastställt reglemente. Detta förslag sammanhänger med en i nyssnämnda proposition nr 200 föreslagen bestämmelse, enligt vilken värdepapper av berörda slag bliva underkastade bestämmelserna om emissionsstämpel. Då icke heller i denna del propositionen nr 200 av Riksdagen bifallits, har Riksdagen funnit följdriktigt att avslå jämväl den motsvarande punkten i det föreliggande förslaget.

Slutligen har i förevarande proposition det stadgande i 3 § av fondstämpelförordningen, som medger stämpelfrihet, då vid överlåtelse av aktie eller obligation ena kontrahenten är svenska staten eller i paragrafen angivna verk, styrelser m. m., utsträckt att gälla även till förmån för Konungariket Sveriges stadshypotekskassa. Denna punkt i propositionen, vilken punkt, enligt vad som meddelas i ovanberörda statsrådsprotokoll, föranletts av en framställning från berörda hypotekskassa och grundar sig på ett av statskontoret avgivet förslag, har Riksdagen nu upptagit till avgörande. I avseende å densamma har Riksdagen ingen anledning till erinran utan finner en ändring uti ifrågasvarande förordning i överensstämmelse med Eders Kungl. Maj:ts förslag i denna del vara påkallad.

Beträffande ovannämnda motion får Riksdagen anföra följande.

I nu gällande bestämmelser angående stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper har motionen avsett ändring i två olika hänseenden, nämligen å ena sidan en höjning av stämpeln från 1 krona för 1,000 kronor till 5 kronor för 1,000 kronor och å andra sidan att bestämmelsen om stämpelfrihet för överlåtelse mellan fondhandlare, då avtalet avslutas icke för deras egen räkning utan i kommission, måtte upphävas.

Den av motionären förebragta motiveringen giver vid handen, att huvudsyftet med motionen varit att hämma den osunda aktiespekulationen. Därjämte har framhållits fördelen för staten av en väsentligt ökad inkomst av fondstämpeln.

Riksdagen vill till en början uttala sin bestämda anslutning till motionens huvudsyfte. Aktiespekulationen har under senare tider i avsevärd omfattning tagit formen av spel och i icke ringa utsträckning bedrivits av personer, som därför saknat nödiga förutsättningar. Att en sådan spekulation icke blott menligt inverkat på de industriella och andra företag, som närmast berörts därav, utan även kan väntas medföra, särskilt under kristider, avsevärda rubbningar i vårt ekonomiska liv i det hela, torde vara tämligen allmänt erkänt och innebär för staten en allvarlig maning att söka bringa rättelse åstad. Å andra sidan får icke lämnas obeaktat, att icke all aktiespekulation är spel, utan att en spekulation, som grundar sig på ingående kännedom om vederbörande företags ekonomiska ställning och utvecklingsmöjligheter och som bedrivs med lojala medel, har en uppgift att fylla i näringslivet. Till belysning härav må erinras, att motionären i sin motivering framhållit, hurusom aktiebolagsformen är ägnad att för produktionen utgöra en den kraftigaste hävstång till förkovran. Men för att produktionen skall kunna tillgodogöra sig fördelarna av aktiebolagsformen fordras givetvis såsom förutsättning, att de aktier, den bjuder ut, äro begärliga i marknaden. Huruvida så är förhållandet, beror i sin ordning säkerligen icke endast på de utsikter till vinst, respektive företag erbjuda, utan även i ej ringa mån på den sannolika möjligheten att utan större svårighet när som helst avyttra aktierna. För produktionen måste det sålunda anses vara av stor betydelse, att gängse försäljningsformer bereda lätthet att omsätta aktier i kontant valuta. Av icke mindre vikt är detta för en sund bankpolitik, vilken särskilt med hänsyn till belåning av aktier måste taga hänsyn till möjligheten att utan svårighet realisera dem. Spekulationen är just ett medel att göra värdepapper likvida och här i torde ligga dess kanske största betydelse för näringslivet.

Med utgångspunkt från nu angivna synpunkter, nämligen statens intresse att å ena sidan förebygga spekulationens avarter och å andra sidan medgiva tillfälle till en sund spekulation, har Riksdagen närmare skärskådat det föreliggande förslaget med avseende å dess ovan angivna huvudsyfte: att hämma den osunda spekulationen.

Riksdagen vill då till en början yttra sig om förslaget, i vad det avser höjning av stämpelavgiften vid överlåtelse av aktier. Därvid må

först erinras att, då ifrågavarande stämpelavgift år 1908 infördes, de av Eders Kungl. Maj:t framlagda förslaget avsåg en högre stämpel än det av Riksdagen sedermera antagna. Eders Kungl. Maj:t föreslog nämligen en stämpelbeskattning vid överlåtelse av aktier efter 1 krona 50 öre för 1,000 kronor. I dåvarande chefsens för finansdepartementet anförande vid propositionens föredragning för Eders Kungl. Maj:t uttalades beträffande förslagets syfte, bland annat, att en skatt av det slag, varom fråga vore, kunde komma att till en viss grad lägga en hämsko på de allt för talrikt förekommande, rent spekulativa affärerna i aktier och att en sådan verkan av skatten i sin mån kunde tala för skattens införande. Någon närmare utredning av denna synpunkt lämnade departementschefen icke, utan, efter att hava konstaterat, att skatten komme att träffa även, och under normala ekonomiska förhållanden framför allt, fullt legitima transaktioner, vilka med varje dag som ginge intoge ett allt betydelsefullare rum i det ekonomiska livet, framhöll departementschefen, att den bärande grunden för en särskild skatt å sådana transaktioner icke kunde vara annan än kravet på ökade skatte-källor och skattebördornas jämna fördelning. Riksdagens skrivelse i ämnet giver tydligt vid handen, att även för Riksdagen syftet med skattens införande var att bereda staten en ny inkomstkälla.

I avseende å vad år 1908 chefen för finansdepartementet sålunda uttalat om fondstämpelbeskattningens väntade inverkan på spekulationen torde man kunna fastslå, att den införda stämpeln icke märkbart vare sig förmått hämma spekulationen i dess osunda former eller utövat något menligt inflytande på den legitima spekulationen.

Efter dessa erinringar övergår Riksdagen till att angiva sin ställning till frågan om det inflytande, aktiemarknaden kan beräknas röna av ett genomförande av motionärens förslag i förevarande del.

Enligt Riksdagens mening skulle en stämpelbeskattning vid aktieköp efter 5 pro mille innebära en så stark belastning av dylika köp i jämförelse med placering i andra värden, att den måste befaras kunna i ej ringa mån avhålla den kapitalälgande allmänheten från att placera tillgångar i aktier. Det har ju hos oss allmänt klagats över svårigheten att intressera svenskt kapital för industriella företag. Den utveckling till det bättre, som i sådant hänseende under de senaste åren varit märkbar, kunde möjligen komma att hämmas genom en så betydande höjning av fondstämpeln som den av motionären ifrågasatta. Det ligger i öppen dag, att detta skulle kunna vålla vår industri svårigheter.

Beträffande vidare den egentliga spekulationen i aktier hava fondbörskommitterade och Stockholms handelskammare i till bevillningsut-

skottet inkomna skrivelser enstämmigt uttalat den uppfattningen, att den ifrågasatta höjningen av stämpelbeskattningen vid aktieköp skulle innebära en väsentlig fara för den sunda spekulationen men däremot knappast lägga hinder i vägen för den osunda eller överdrivna spekulationen. Att de former av spekulaton, om vilka Riksdagen ovan uttalat, att de kunna hava en uppgift att fylla i näringslivet, skulle röna en starkt hämmande inverkan av den ifrågasatta höjningen, finner Riksdagen vara ställt utom varje tvivel. Vidkommande samma höjnings inflytande på spekulatonens avarter, kan Riksdagen såtillvida ansluta sig till den i nyssberörda skrivelser uttalade uppfattningen, som det ligger i sakens natur, att för den spekulaton, som räknar med små, av verkliga ekonomiska faktorer betingade fluktuationer i aktievärdena en stegrad stämpelskatt är av väsentligt större betydelse än för den spekulaton, som bygger på möjligheten att genom konstlade medel framkalla stora och hastiga växlingar i kurserna. En för högt tilltagen stämpelskatt kunde på sådant sätt rent av tänkas komma att locka till försök att framkalla starka fluktuationer. Å andra sidan kan dock måhända förtjäna påpekas, att de spekulanter, vilka motionären avsett att träffa, i flertalet fall torde köpa och sälja värdepapper med mycket korta mellantider, och att ett genomförande av den föreslagna höjningen däri-genom skulle åsamka dem så höga stämpelkostnader, att dessa kunde tänkas åtminstone i någon mån göra tjänst såsom ett återhållande motiv.

Den i motionen föreslagna femdubblingen av fondstämpeln skulle sålunda kunna tänkas i någon mån verka hämmande på de former av spekulaton, vilkas motverkande är motionens huvudsyfte, men något effektivt medel att bekämpa desamma erbjuder den föreslagna höjningen säkerligen icke. Å andra sidan måste man befara, att höjningen skulle medföra avsevärda vådor för näringslivet, i den mån dess sunda utveckling är beroende av kapitalets tillgänglighet för industriella företag och av en sund aktiehandel. Av nu angivna skäl har Riksdagen icke kunnat biträda motionärens förslag i förevarande del.

Riksdagen övergår nu att yttra sig i fråga om den andra delen av motionärens förslag, avseende att jämväl mellanhändernas aktieöverlåtelser under alla förhållanden skola stämpelbeläggas.

Några särskilda skäl för detta förslag till ändring i nu gällande bestämmelser hava icke i motionen förebragts. Man torde därför få antaga, att detsamma är framkommet i samma syften som det förut behandlade och sålunda avser i främsta rummet att ännu eftertryckligare komma den osunda spekulatonen till livs och därjämte att tillföra statskassan ytterligare inkomst.

För bedömande av denna fråga må först erinras därom, att det vida övervägande antalet aktieöverlåtelse äger rum genom förmedling av två mäklare och ett icke obetydligt antal genom tre eller flere. Stämpelpfikt för mellanhändernas avräkningsnotor skulle följaktligen i och för sig i de flesta fall, då aktieöverlåtelse förmedlas av mäklare, medföra minst en fördubbling, i åtskilliga fall en tredubbling eller mera av den eljest utgående stämpelavgiften. Motionärens förslag i det hela har sålunda avsett minst en tiodubbling av stämpelavgiften vid överlåtelse genom mäklare.

Vidkommande den inverkan på aktiehandel och aktiespekulation, som härav kunde väntas, kan Riksdagen hänvisa till vad ovan blivit i sådant hänseende anført i fråga om den förra delen av förslaget, med tillägg endast att verkningarna givetvis skulle bliva långt kraftigare.

En följd av förslaget om fullständigt upphävande av mellanhändernas stämpelfrihet skulle, på sätt såväl fondbörskommitterade som Stockholms handelskammare framhållit, bliva den, att den aktiehandlande allmänheten, som ytterst komme att drabbas av en höjd stämpelbeskattning, helt säkert komme att så mycket som möjligt undvika att få sina affärer avslutade på börsen, där alltid minst två mellanhänder förekomma. Fondhandeln komme sålunda att drivas från börsen och kontrollen över densamma därigenom att betydligt försvåras. Att detta skulle i hög grad befördra utvecklingen av osunda spekulationsformer synes ligga i öppen dag. Det bör enligt Riksdagens mening tvärtom eftersträvas att så mycket som möjligt koncentrera aktiehandeln till fondbörsen.

Ett härtill syftande förslag har också varit föremål för Riksdagens uppmärksamhet. Detsamma avsåg införande av stämpelpfikt för aktieöverlåtelse fondhandlare emellan, även då de handlade i kommission, så snart affären skedde utom börsen, under det att nu gällande stämpelfrihet fortfarande skulle äga rum i fråga om affärer, avslutade å börsen. En sådan anordning skulle otvivelaktigt vara ägnad att draga aktieaffärer i stor utsträckning till börsen. Riksdagen har emellertid icke förbisett, att genomförandet av sålunda ifrågasatta föreskrifter å ena sidan förutsätter, att ingående kontrollbestämmelser meddelas, och å andra sidan torde böra bedömas i samband med andra krav på ändringar i vårt börsväsende. Om Riksdagen sålunda ur sist angivna synpunkter avstått från att ingå i en närmare utredning av frågan om lämpligheten att införa bestämmelser av nyss angivna innebörd, kan Riksdagen härvid jämväl hänvisa till att de av chefen för finansdepartementet, jämlikt nådigt bemyndigande den 22 december 1911, tillkallade trustutredningskommitterade erhållit i uppdrag, bland annat, att undersöka, huruvida åtgärder till

hämmande och kontroll av fondbörsspel må från statens sida kunna vidtagas. Det torde kunna väntas, att nyss angivna uppslag kommer att bli föremål för prövning, då trustutredningskommitterade ingå i utredning av berörda till dem hänvisade fråga.

Riksdagen vill emellertid icke lämna tillfället obegagnat att i detta sammanhang uttala sin förhoppning, att chefen för finansdepartementet måtte föranstalta därom, att spørsmålet om en omläggning av vår fondbörs i syfte, bland annat, att stävja den osunda spekulationen, måtte snarast möjligt bli föremål för en ingående utredning.

Härefter går Riksdagen att yttra sig i avseende å det andra syftet med de i motionen väckta förslagen, nämligen statskassans tillgodoseende. Det torde redan av det anförda framgå, att man ingalunda kan beräkna en ökning av inkomsten av ifrågavarande stämpelskatt i samma mån som stämpelavgiften höjes. Man har därvid nämligen att räkna med den hämmande inverkan på aktiehandeln, som en för högt uppdriven stämpel enligt vad ovan utretts säkerligen måste medföra. Enligt Riksdagens mening skulle införandet av den i motionen föreslagna skattesatsen säkerligen icke komma att ens tillnärmelsevis bereda statsverket en femdubblad inkomst av fondstämpelmedlen. Och ännu mindre lär man kunna av den ifrågasatta tiodubblingen av stämpelavgiften beräkna en ökning i samma proportion av statsinkomsten av ifrågavarande medel.

Om Riksdagen sålunda kommit till den bestämda övertygelsen, att näringspolitiska skäl tala emot motionärens bägge förslag, har Riksdagen dock icke velat underlåta att se till, huruvida icke en mindre höjning av nu utgående fondstämpel kan anses påkallad.

Innan Riksdagen anger den uppfattning, vartill Riksdagen i sistnämnda fråga kommit, torde det vara på sin plats att erinra om de skäl, som förmådde 1908 års Riksdag att sänka de av Kungl. Maj:t föreslagna skattesatserna. I fråga härom framhöll Riksdagen, att en skatt av ifrågavarande natur själfvallet måste i viss mån verka hämmande på den allmänna rörelsen och att i och med den allt större betydelse, transaktioner av värdepapper erhöle i det ekonomiska livet, en åtgärd, som verkade såsom hämsko på denna rörelsegren, måste mer eller mindre ofördelaktigt återverka på andra grenar av näringslivet. Om redan på grund av nu angivna förhållanden synnerlig försiktighet vid bestämmandet av skattens belopp borde iakttagas, manade skattens nyhet och dess natur ännu mer därtill. Skatten vore ju av beskaffenhet att icke enbart beröra vissa i sin verksamhet mera kontrollerbara

näringsidkare utan jämväl och helt säkert i växande utsträckning den kapitalplacerande liksom ock den spekulerande allmänheten. Denna omständighet kunde, med avseende å ifrågavarande skatt, kanske mera än eljest komma att bestyrka den ofta uttalade meningen, att försöken att undgå skattskyldigheten till staten stode i ett visst förhållande till skattens storlek. Och då härtill komme, att, oavsett skattebeloppet, ny eller ökad skattskyldighet i allmänhet innebure en lockelse till kringgående av skattebestämmelserna, borde under alla förhållanden skattesatserna i ifrågavarande fall till en början hållas så pass låga, att desamma icke allt för mycket verkade hämmande på rörelsen och ej heller frestade till mer eller mindre illojala försök att undgå densamma.

Man finner sålunda, att Riksdagen uttryckligen betonade, att det var särskilt med hänsyn till skatteformens nyhet försiktigheten ansågs bjuda att stanna vid lägre skattesatser än de av Eders Kungl. Maj:t föreslagna. Enahanda synpunkt kom till uttryck vid debatterna i kammarna rörande ifrågavarande ärende. Det uttalades därvid tillika, att man förutsåge, att om någon tid en höjning kunde vara påkallad.

Sedan skatten nu tillämpats under fyra år, varunder några menliga inverknings av densamma å aktiehandeln icke kunnat förmärkas, har Riksdagen funnit tiden vara inne att genom en mindre höjning av skattesatsen vid överlåtelse av aktier tillföra staten en något ökad inkomst av ifrågavarande stämpelskatt. Vid bestämmande av stämpelavgiftens belopp har Riksdagen låtit sig angeläget vara att undvika en så stark höjning, som kunde befaras medföra någon av de betänkliga följder, som Riksdagen ansett vara att befaras av ett genomförande av motionärens förslag. Riksdagen har därför ansett försiktigheten bjuda att stanna vid den av Eders Kungl. Maj:t år 1908 föreslagna skattesatsen eller 30 öre, då de överlåtna aktiernas sammanlagda värde icke överstiger 200 kronor, och därutöver 30 öre för varje påbörjat belopp av 200 kronor.

För beräkning av den inkomstökning, som genom den sålunda föreslagna höjningen i stämpelavgiften vid aktieöverlåtelser kan beredas statsverket, har Riksdagen tagit kännedom om försäljningsbeloppet för överlåtelsestämplar under åren 1909—1912.

Desamma hava utgjort

år 1909	418,512: 70 kronor	
» 1910	580,845: 05	»
» 1911	838,597: 55	» och
» 1912	1,518,466: 10	»

Med hänsyn till att det år 1912 influtna beloppet torde få anses hava varit abnormt högt och i betraktande därav, att i de angivna beloppen till någon om än ringa del ingå även stämpelavgifter för överlåtelser av obligationer, lär man icke böra beräkna ökningen å inkomstiteln till högre belopp än 500,000 kronor.

Om huvudsyftet med Riksdagens beslut att höja stämpelavgiften vid överlåtelse av aktier sålunda är att skaffa statsverket ökad inkomst, torde det dock vara att förvänta, att höjningen jämväl kan medföra fördelen av en i någon mån hämmande inverkan på en del spekulationsaffärer.

Där vid aktieköp ena kontrahenten är fondhandlare och avtalet avslutas icke för dennes egen räkning utan i kommission liksom även vid byte av aktier skall enligt nu gällande bestämmelser i ämnet avräkningsnota fördes med stämpel till halva beloppet av den stämpelavgift, som utgår vid direkt köp. Riksdagen har beslutat, att i överensstämmelse härmed stämpelsatsen för nämnda fall skall sättas till 15 öre.

Riksdagen får tillkännagiva, att Riksdagen på grund av det ovan anförda beslutat, att 3 § i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper skall i nedan angivna delar hava följande ändrade lydelse:

3 §.

1. Avräkningsnota, varom i 2 § förmäles, skall, där ej nedan annorlunda stadgas, vid köp fördes med stämpel till följande belopp, nämligen:

a) vid köp av aktier och banklotter 30 öre, då de överlåtna aktiernas eller banklotternas sammanlagda värde icke överstiger 200 kronor, och därutöver 30 öre för varje påbörjat belopp av 200 kronor,

b) vid köp av obligationer 10 öre, då de överlåtna obligationernas sammanlagda värde ej överstiger 200 kronor, och därutöver 10 öre för varje påbörjat belopp av 200 kronor,

dock att, där den ene kontrahenten är fondhandlare och avtalet avslutas icke för dennes egen räkning utan i kommission, avräkningsnotan skall fördes

c) vid köp av aktier och banklotter med stämpel av 15 öre, då de överlåtna aktiernas eller banklotternas sammanlagda värde icke överstiger 200 kronor, och därutöver 15 öre för varje påbörjat belopp av 200 kronor, samt

d) vid köp av obligationer med stämpel av 5 öre, då de överlättna obligationernas sammanlagda värde ej överstiger 200 kronor, och därutöver 5 öre för varje påbörjat belopp av 200 kronor.

Ävenledes skall, där ej nedan annorlunda stadgas, avräkningsnota vid byte förses med stämpel till följande belopp, nämligen

e) vid byte av aktier och banklotter 15 öre, då det värde, som enligt 4 § 4 mom. skall i avräkningsnotan upptagas, ej överstiger 200 kronor, och därutöver 15 öre för varje påbörjat belopp av 200 kronor, samt

f) vid byte av obligationer 5 öre, då det värde, som enligt 4 § 4 mom. skall i avräkningsnotan upptagas, ej överstiger 200 kronor, och därutöver 5 öre för varje påbörjat belopp av 200 kronor.

Med fondhandlare förstås i denna förordning solidariskt bankbolag, bankaktiebolag och fondmäklare ävensom annan, som driver sådan rörelse med fondpapper, att han på grund därav är pliktig föra handelsböcker.

2. Avslutas avtal om köp eller byte av fondpapper i utlandet,
— — — — — mellan ort i Sverige och ort i utlandet.

3. Stämpelplikt äger icke rum i följande fall, nämligen:

a) då bägge — — — — kommission;

b) då aktie — — — — belopp;

c) då obligation — — — — belopp;

d) då vid överlåtelse av aktie eller obligation den ene kontrahenten är svenska staten eller svenska statsförvaltningen tillhörande allmänt verk eller styrelse, Riksdagens verk, Sveriges allmänna hypoteksbank eller Konungariket Sveriges stadshypotekskassa, samt slutligen

e) i fråga om — — — — stämpel.

4. Värdet å de överlättna fondpapperen — — — — i allmänhet gällande.

Därjämte får Riksdagen anhålla, att Eders Kungl. Maj:t ville snarast möjligt förordna om beslutets trädande i kraft.

Eders Kungl. Maj:ts förevarande proposition i de delar, som icke vunnit beaktande i Riksdagens här ovan meddelade beslut, har icke till någon Riksdagens åtgärd föranlett.

Stockholm den 30 maj 1913.

Med undersåtlig vördnad.